

Een toegankelijke bron voor iedere schaker

De schaakcollectie van de Universiteitsbibliotheek is sinds 1961 in bruikleen gegeven door de Alexander Ruebstichting. Deze stichting is genoemd naar de jurist, auteur en schaker Alexander Rueb (1882-1959). Hij was een van de oprichters van de F.I.D.E. (Fédération Internationale des Echecs) en van 1924 tot 1949 voorzitter van deze bond, opgevolgd door Bror Rogard, die in 1970 plaats maakte voor weer een Nederlander, prof.dr. Max Euwe. Door toedoen van Alexander Rueb zijn vele schaakevenementen in handen van de Wereld Schaakbond gekomen. De band tussen de UB en het schaakspel bestaat overigens al jaren. Van de beroemde match tussen Euwe en Aljechin in 1935 om het wereldkampioenschap, uiteindelijk gewonnen door Euwe, werden verschillende partijen gespeeld in de fraaie, historische Militiezaal in de UB.

Ook computerschaak

De door de Rueb-stichting bijeengebrachte schaakbibliotheek omvat momenteel ongeveer 2200 publicaties en zo'n 1000 tijdschriften. Uitgangspunt was de oorspronkelijke bibliotheek van Rueb, daarna met een groot aantal titels verrijkt door schenkingen van Euwe. In de catalogus is overigens ook het al in de UB aanwezige schaakmateriaal opgenomen. In 1972 verscheen een voorlopige catalogus (gereproduceerde cataloguskaartjes) en in 1988 onder auspiciën van de Alexander Rueb-Stichting de systematisch ingedeelde 'Catalogus van de schaakcollectie' (Amsterdam, Universiteitsbibliotheek. XIV, 320 pp). De catalogus is ingedeeld in 25 rubrieken als Geschiedenis en oude literatuur, Schaakstukken, Opening, Middenspel, Eindspel en eindspelstudies, Olympiades, Toernooien, Wereldschaakbond - en zelfs al een afdeling Computerschaak.

Voor iedereen raadpleegbaar

Het is een bescheiden collectie vergeleken met de twee grootste bekende schaakverzamelingen van elk ruim twintigduizend titels: de Cleveland Library in de United States, de Van der Linde-Niemeijer-collectie bij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Ook is ze zelfs nog bescheiden in vergelijking met enkele bestaande privé-collecties van verzamelaars, zoals die van de bekende Duitse grootmeester Lothar Schmid, hoofdscheidsrechter bij de beroemde in 1972 te Reykjavik gehouden tweekamp om het wereldkampioenschap tussen Bobby Fischer en Boris Spasski. Maar aan de doelstelling van Euwe: het aanleggen van een interessante schaakbibliotheek, voor iedereen raadpleegbaar en waaruit iedereen in binnen- en buitenland boeken kan lenen, voldoet zij zeer zeker. De collectie wordt nog steeds aangevuld.

Hans Ree

Hoewel de verzameling schaakboeken in de UB dus niet de grootste is in Nederland, prees ook Hans Ree tijdens het Amsterdam Chess Tournament de toegankelijkheid ervan. "Deze collectie is een belangrijke bron van kennis voor iedere schaker", zo vertelt hij. Hij legt aan de hand van acht schaakboeken een relatie tussen schakers en de schaakcollectie van de UB. Ree noemt bijvoorbeeld het boek van de beroemde UvA-hoogleraar Adrianus de Groot (bekend als A.D. de Groot) 'Het denken van den schaker', Amsterdam 1946. De Groot gaf een groot aantal schakers stellingen op, liet ze praten en legde daarbij (niet anoniem...) de denkpatronen vast. Ree heeft zich bij het lezen van dit boek soms verbaast over "de onzin" die sommige schakers

uitkraamden. “Hoe kunnen deze mensen schaken?” Het boek is inmiddels een klassieker, ook internationaal.

Ook is Hans Ree onder de indruk van het boek van Paul R. Van Bilguer (‘Handbuch des Schachspiels’, Leipzig 1916) en vooral van het dramatische leven van de in 1840 op 25-jarige leeftijd aan tbc gestorven Duitse schaker. Dit boek - ook ‘De Bilguer’ genoemd - is door een vriend voltooid en een eeuw lang beschouwd als de bijbel van de serieuze schaker. Een ander voorbeeld is het boek ‘Kerkvaders der schaakgemeente’ door Antonius van der Linde, Utrecht 1875. De curieuze Van der Linde heeft veel belangrijke schaakboeken geschreven. Ree bestempelt hem als “de merkwaardigste Nederlander allertijden”. Van der Linde was een ruziezoeker, hetgeen zijn leven en werken niet vergemakkelijkt heeft. Zo bestreed hij dat Laurens Janszoon Coster de uitvinder van de boekdrukkunt was. Slechts één jaar (tot hij weer ruzie kreeg) was Van der Linde hoofdredacteur van het Nederlandse schaakblad ‘De Schaakwerld’. In dat jaar verloor de hoofdredacteur een schaakwedstrijd van Multatuli. Het wedstrijdverslag in De Schaakwerld doet echter iets héél anders vermoeden...

Monique Kooijmans, UB met dank aan Bram Schuytplot en Ko van Harn
UvA-link, nummer 40, oktober 2004 | 7